

"Modernin rikoskirjallisuuden merkkitaupaus." THE TIMES

RAGNAR JONASSON PIMEYS

TAMMI

**RAGNAR
JÓNASSON
PIMEYS**

Suomentanut
Vilja-Tuulia Huotarinen

TAMMI

HELSINKI

Islanninkielinen alkuteos *Dimma* ilmestyi Islannissa 2015.

Copyright © Ragnar Jónasson, 2015

Published by agreement with Copenhagen Literary Agency ApS, Copenhagen.

Suomenkielinen laitos © Vilja-Tuulia Huotarinen ja Tammi 2021

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Painettu EU:ssa

ISBN 978-952-04-1911-0

Aidille

Tämä tarina on täysin fiktiivinen eikä siinä kuvatuilla henkilöillä ole esikuvia todellisuudessa.

Erityiset kiitokset Haukur Eggertssonille neuvoista, jotka koskivat vuoristoon ja ylängöille suuntautuvia retkiä, ja syyttäjä Hulda María Stefánsdóttirille, joka valaisi poliisin työtapoja.

”Raivo iskee kuin riivattu. Se vääntää mutkalle raajat ja nivelet, se sytyttää silmiin roihun...”

JÓN VÍDALÍN

ENSIMMÄINEN PÄIVÄ

I

”Miten löysit minut?” kysyi nainen, joka istui vastapäätä rikosetsivä Hulda Hermannsdóttiria. Naisen ääni värisi ja hänen kasvoillaan häivähti pelko.

Hulda katsahti naista kiinnostuneena. Hän oli nähnyt vuosien varrella kaikenlaista. Hänelle ei tullut yllätyksenä, että hänen keskustelukumppaninsa jännittivät, jopa ne, joilla ei ollut mitään salattavaa. Oli jokseenkin hermostuttavaa istua vastailemassa poliisin kysymyksiin, riippumatta siitä, pidettiinkö kuulustelu poliisiasemalla vai jutusteltiin vain vähemmän virallisesti, kuten tällä kertaa tehtiin.

He istuivat henkilökunnan keittiön pienessä kahvihuoneessa reykjavíkilaisessa hoitokodissa, jossa nainen työskenteli perushoitajana. Hän näytti olevan noin neljissäkymmenissä, hänen tukkansa oli kynitty lyhyeksi, ja hän vaikutti väsyneeltä. Huldin odottamaton vierailu oli selvästi saanut hänet pois tolaltaan. Reaktioon saattoi olla tavanomaisen viaton syy, mutta Hulda oli melko varma, ettei naisella ollut puhtaita jauhoja pussissaan. Hulda oli kuulustellut elämänsä aikana niin monia, että hänen oli helppo huomata, jos häntä yritettiin huijata. Joku toinen olisi kutsunut sitä intuitioksi, mutta siitä sanasta Hulda ei pitänyt.

”Ai että miten löysin sinut?” Hulda toisti hitaasti. ”Etkö

sitten halunnut, että sinut löydetään?” Tarttumalla naisen sanoihin ja esittämällä vastakysymyksen hän pyrki saamaan keskustelun käyntiin.

”Häh? En minä sitä.”

Ilma haiskahti kahvilta. Tuoksuksi hajua ei voinut kutsua, eikä pientä kahvihuonetta parhaalla tahdollakaan voinut pitää viihtyisänä. Huone oli ahdas, laitosmaiset huonekalut vanhoja ja ankeita. Naisen toinen käsi lepäsi pöydällä. Kun hän nosti kätensä taas poskelleen, pöytälevyyn jäi hikinen läikkä. Tavallisesti Hulda olisi ilahtunut – kenties syyllinen oli löytynyt – mutta tällä kertaa hän ei tuntenut tyydytystä.

”Minun täytyy keskustella kanssasi siitä, mitä viime viikolla tapahtui”, Hulda sanoi lyhyen hiljaisuuden jälkeen. Hän puhui rivakasti, mutta hänen äänensä oli kirkas ja lämmin. Hän oli omaksunut myönteisen asenteen uransa aikana ja nojautui tapoihinsa jopa silloin, kun tehtävä oli vaikea, kuten tällä kertaa oli. Iltaisin, kotioloissa, kun uupumus ja väsymys valtasivat hänet, hän saattoi olla täysin eri ihminen.

Nainen nielaisi. Hänelle näytti valkenevan, minkä kysymyksen Hulda esittäisi seuraavaksi.

”Missä olit perjantaiamuna?”

Vastaus saapui välittömästi. ”Muistaakseni töissä.”

Tietyllä tavalla Huldin olo keveni, kun hän huomasi kuulusteltavan aikovan taistella vapautensa puolesta parhaan kykynsä mukaan. ”Oletko varma?” hän kysyi ja tarkkaili naisen reaktiota. Hän kallistui käsivarret puuskassa taaksepäin tuolissaan, kuten hänellä oli tapana tehdä. Hän tiesi joidenkin pitävän asentoa merkinä siitä, ettei hän ollut läsnä, että hän asettui puolustusasemiin. Puolustusasemiin? Ei ikinä. Tällaisessa tilanteessa hän halusi yksinkertaisesti pitää kätensä kurissa eikä päästää niitä vaeltelemaan. Hänen täytyi keskittyä. Eikö hän muka ollut läsnä? Hänen ammattinsa vaati veronsa eikä hän tuntenut tarvetta antaa itsestään sen

enempää. Hän tiesi olevansa rehellinen ja ahkera, toisinaan pakkomielleisyyteen saakka, ja sen hän pikemminkin koetti peittää.

”Oletko varma?” Hulda kysyi uudestaan. ”Se on erittäin helppo tarkistaa. Valehteleminen ei kannata.”

Nainen vaikenä, mutta oli selvää, että hänellä oli epämu-kava olo.

”Tutkin päälleajoa”, Hulda totesi tavallisella äänellä kuin minkä tahansa asian.

”Ai jaa.”

”Sinä olet varmasti lukenut siitä lehdistä tai nähnyt uutisia.”

”Niin varmaan.” Tovin kuluttua nainen lisäsi: ”Kuinka uhri voi?”

”Hän jää henkiin, jos sitä haeskelet.”

”En oikeastaan. Minä vain...”

”Hän ei kuitenkaan toivu koskaan ennalleen. Hän on yhä tajuton. Oletko kuullut tapauksesta?”

”Olen kai... Olen varmaan lukenut siitä”, nainen vastasi.

”Lehdissä ei kuitenkaan kerrottu, että uhri oli tuomittu lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä.”

Ilmekään ei värähtänyt naisen kasvoilla, joten Hulda jatkoi: ”Mutta sinä tiesit sen ajaessasi hänen ylitseen.”

Ei reaktiota.

”Mies oli saanut vuosia sitten tuomion ja istunut sen –”

Nainen keskeytti Huldin: ”Miksi oikein kuvittelet, että minulla on sen kanssa mitään tekemistä?”

”Kuten sanottua, hän oli istunut vankeustuomionsa loppuun. Tutkinnan aikana tuli kuitenkin ilmi, ettei hän ollut lopettanut tekosiaan, kaikkea muuta. Moni seikka viittasi siihen, että yliajo oli tahallinen. Siksi teimme kotietsinnän hänen asuntoonsa saadaksemme tilanteesta paremman käsityksen. Ja sieltä löytyi kaikenlaisia kuvia...”

”Kuvia?” Tällä kertaa nainen hätkähti rajusti.

”Kenestä?” hän kysyi ja pidätti henkeään.

”Lapsista”, sanoi Hulda.

Nainen näytti tahtovan kysyä lisää, mutta hillitsi itsensä.

”Mukana oli myös materiaalia sinun pojastasi”, Hulda lisäsi vastatakseen kysymykseen, jota ei ollut esitetty.

Nainen ei voinut enää pidätellä kyyneleitään. ”Minun pojastani...” Hän sopersi sanat nyyhkytysten lomasta.

”Miksi et ilmoittanut miehestä poliisille?” Hulda kysyi tiukasti mutta yrittäen olla kuulostamatta syyttävältä.

”En tiedä... Tietysti minun olisi pitänyt. Mutta en tahtonut tehdä sitä pojalleni. Ajattelin vain häntä. Silloin hänen olisi täytynyt puhua asiasta todistajana. Ehkä se oli virhe...”

”Miehen yliajo? Takuulla oli.”

Kuului nikottelua, ja lopulta nainen sanoi: ”Niin, mutta...”

Nyt oli Huldin vuoro odottaa. Hän tahtoi antaa keskustelukumppanilleen aikaa tunnustaa. Asian ratkeaminen ei kuitenkaan tuntunut hyvältä – Hulda ei ollut suinkaan vakuuttunut, että häntä vastapäätä istuva nainen oli tapauksen varsinainen syyppä. Oikeastaan hän taisi olla yksi uhreista.

Nainen itki vuolaasti.

”Minä... minä seurasin...”

Hän ei näyttänyt kykenevän saattamaan lausetta loppuun.

”Seurasitko sinä häntä? Eikö niin, että asutte samassa kaupunginosassa?”

”Joo”, nainen kuiskasi kyyneleiden läpi. ”Pidin silmällä sitä pirulaista. En halunnut, että hän jatkaa tekojaan.” Viha vaikutti antavan naiselle pontta puhumiseen. ”Heräsin joskus yöllä painajaiseen – ja unessa hän oli valinnut uuden uhrin. Ja... se oli minun syytäni, koska minä en ollut antanut häntä ilmi.” Hän itki yhä.

Hulda nyökkäsi. Kyllä, hänen oli helppoa ymmärtää tätä naista.

”Sitten näin hänet ihan lähellä koulua. Olin juuri vienyt sinne poikani. Parkkeerasin auton ja katsoin, mitä hän teki. Hän jutteli erään pojan kanssa, ja hänen hymynsä... Hänellä oli sellainen oksettava hymy huulillaan. Hän pyöri koulunpihalla vähän aikaa. Tulin niin vihaiseksi. Selvästikään hän ei ollut lopettanut. Eivät sellaiset miehet ikinä lopeta.”

Nainen kuivasi kasvonsa hihallaan, mutta kyyneleet valui-
vat virtanaan.

”Aivan.”

”Silloin tilaisuuteni koitti. Lähdin koululta hänen pe-
räänsä. Hän alkoi ylittää katuja eikä paikalla ollut muita, ei
ketään, joka olisi nähnyt minut. Joten ajoin vain eteenpäin.
En tiedä, mitä ajattelin, en varmaan mitään.” Hän itki hetken
ja kätki kasvonsa käsiinsä, ennen kuin jatkoi täristen: ”En
aikonut tappaa häntä, tai niin ainakin luulen. Olin vain niin
peloissani ja vihainen. Mitä nyt tapahtuu? En voi mennä
vankilaan. Pojallani ei ole muita kuin minä. Pojan isä on
pelkkä surkimus. Hän ei varmasti ota poikaa luokseen.”

Hulda nousi ylös, laski kätensä naisen hartioille eikä sa-
nonut mitään.

II

Nuori äiti seiso i lasin takana ja odotti. Kuten tavallista, hän oli pukeutunut vierailua varten. Hänen hyväkun toisin päällystakkinsa oli jo nähnyt parhaat päivänsä, mutta koska rahat olivat tiukilla, takin täytyi kelvata. Taas kerran hänen annettiin odottaa. Se oli kuin jonkinlainen rangaistus, muistutus virheestä, jonka pohtimiseen hänen olisi pitänyt tämä hetki käyttää. Lisäksi ulkona satoi, ja hänen ulkovaatteensa olivat kastuneet, mikä ei parantanut tilannetta.

Hiljaisuus vallitsi, aika mateli eteenpäin minuutti kerrallaan, kunnes hoitaja lopulta saapui pienen tytön kanssa. Kun äiti näki tyttärensä lasin läpi, hänen sydämensä tuntui rutistuvan kokoon. Ahdistus ja epätoivo valtasivat hänet, mutta hän yritti kätkeä tunteet parhaansa mukaan, niin vaikeaa kuin se olikin. Pikkuinen oli vasta kuuden kuukauden ikäinen, itse asiassa täytti puoli vuotta sinä samaisena päivänä, eikä luultavasti tulisi muistamaan tätä hetkeä myöhemmin. Silti ääni äidin sisällä sanoi, että hänen tulisi koettaa luoda lapselle kauniita muistoja eikä olisi pahitteeksi, mikäli äidin vierailut olisivat mukavia.

Tyttö oli lasin toisella puolella. Pahinta oli, ettei lapsi reagoinut äitinsä tapaamiseen millään tavalla. Yhtä hyvin tyttö olisi voinut katsella tuntematonta ihmistä, märkään takkiin

verhoutunutta outoa naista, jota ei ollut tavannut koskaan aiemmin. Ja kuitenkin oli vierähtänyt vasta tovi siitä hetkestä, kun lapsi oli levännyt äitinsä sylissä sairaalan synnytysosastolla.

Äiti sai vierailta lapsensa luona kahdesti viikossa eikä se ollut tarpeeksi. Jokaisella tapaamisella hän huomasi etäisyyden kasvaneen heidän välillään. Hän näki, miten tytär vähä vähältä kadotti yhteytensä häneen. Vain kaksi vierailua viikossa, ja lasi välissä.

Äiti koetti sanoa jotain, puhua tyttärelleen. Hän tiesi, että ääni kantaisi lasin läpi, mutta epäili, olisiko hänen sanoillaan mitään vaikutusta. Pieni lapsi ei ymmärtäisi sanaakaan siitä, mitä hän sanoi. Tyttö tarvitsisi äitinsä lämpimän sylin.

Hän ponnisteli pidätelläkseen kyyneleitään. Hän hymyili lapsoselle ja kertoi tälle puoliääneen, kuinka paljon tätä rakasti. Syö hyvin, hän kuiskasi, ole kiltti hoitajillesi. Paljon mieluummin hän olisi rikkonut heidän välissään olevan lasin ja siepannut pikkuisen itselleen, pidellety hänestä lujasti kiinni päästämättä koskaan enää irti. Hän ei koskaan enää päästäisi irti.

Huomaamattaan hän oli päätenyt aivan likelle lasia. Niinpä hän koputti lasiin kevyesti. Tytön olemuksessa näkyi hienoinen muutos. Tyttö hymyili hieman. Hymy sulatti äidin sydämen, ja kyynelkarpalo alkoi valua hänen poskeaan pitkin. Hän koputti kovempaa, jolloin lapsi säikähti ja alkoi itkeä.

Pystymättä hillitsemään itseään hän koputti kovempaa ja kovempaa. Hän alkoi huutaa: "Antakaa hänet minulle, haluan tyttäreni!"

Hoitaja lasin toisella puolella toimi nopeasti, nousi ylös ja poistui paikalta lapsen kanssa. Äiti koputti ja huusi yhä.

Äkkiä joku otti häntä lujasti kiinni hartioista. Hän lopetti lasin jyskyttämisen ja kääntyi ympäri. Hänen takanaan seiso vanhempi nainen. He olivat tavanneet aiemminkin.

”Sinähän tiedät, ettei tällainen peli vetele”, nainen sanoi ystävällisellä äänellä. ”Emme voi päästää sinua vierailulle, jos järjestät kohtauksen. Tyttö pelästyy”, hän lisäsi.

Tutuiksi tulleet sanat kaikuivat äidin korvissa. Olisi lapsen parhaaksi, ettei lapsen ja äidin välille muodostuisi läheistä sidettä. Muuten vierailujen odottaminen kävisi liian vaikeaksi. Hänen täytyisi ymmärtää, että järjestely oli lapsen edun mukaista.

Sitä oli mahdotonta ymmärtää, mutta hän teki työtä käskettyä ja peitti tunteensa. Hän ei halunnut, että tapaamiset kielletäisiin kokonaan.

Seisoessaan vesisateessa hän päätti, ettei tulisi milloinkaan kertomaan lapselle näistä hetkistä, erossa olemisesta, lasista heidän välillään. Hän saattoi ainoastaan toivoa, ettei lapsikaan muistaisi niistä mitään.

III

Kello kävi kuutta, ja kuulustelun jälkeen Hulda suuntasi suoraan kotiin. Hänen täytyisi miettiä tapahtunutta ennen seuraavaa siirtoaan.

Päivät pitenivät, kesä oli jo ovella, mutta aurinko ei näyttänyt. Satoi ja satoi. Hänen muistojensa kesät olivat lämpimiä ja kirkkaita, aurinkoisia. Muistoja oli kertynyt jo paljon. Oikeastaan liikaa. Hulda oli melkein kuusikymmentäviisi. Uskomatonta. Hänestä ei tuntunut siltä, että hän oli puolivälissä seitsemääkymmentä. Kaukana siitä.

Ikään oli tyytyminen, mutta oli kokonaan toinen seikka panna piste työuralle. Se oli kaikin puolin vaikeampaa. Eläkeikä lähestyi kuitenkin valitettavan vääjäämättä eikä asialle voinut mitään. Hulda ei osannut sanoa, miltä sen ikäisestä ihmisestä pitäisi tuntua. Hän muisti äitinsä olleen vanha nainen jo kuudenkymmenen tienoilla, ellei peräti aiemmin. Mutta nyt, oman vuoronsa tullessa, hänestä ei tuntunut 64-vuotiaana yhtään sen kummemmalta kuin 44-vuotiaana. Kenties hänen sisunsa oli hieman lientynyt, mutta ei sanottavaksi asti. Hänen näkönsä oli pysynyt siedettävänä, joskin kuulo tuntui huonontuneen.

Hän oli yhä hyvässä kunnossa. Siitä oli kiittäminen ulkoilua. Oli hänellä virallinen todistuskin siitä, ettei vielä ollut

mikään vanhus. ”Olette erinomaisessa kunnossa”, nuori lääkäri, joka oli tietenkin aivan liian nuori ollakseen lääkäri, oli sanonut. Tarkalleen ottaen lääkärin sanat olivat kuuluneet näin: erinomaisessa kunnossa ikäiseksenne.

Muutokset ulkonäössä oli helppo huomata peiliin katsoessa. Joskus oli vaikea ymmärtää, ettei peilistä tuijottanut joku aivan toinen ihminen, jota hän ei halunnut tuntea, niin tutut kuin kasvon piirteet olivatkin. Rypyjä siellä täällä, pussit silmien alla, harmaat hiukset. Ihokin riippui löysänä. Kuka ihme tuo nainen oli, ja mitä tekemistä hänellä oli Huldin peilikuvan kanssa?

Hän istui mukavassa nojatuolissa, joka oli kuulunut hänen äidilleen, ja katseli vastapäisen talon seinää olohuoneen ikkunasta. Katunäkymä viidennestä kerroksesta ei ollut kummoinen maisema.

Ennen oli ollut toisin. Aika ajoin hän antoi itselleen luvan kaivata perhe-elämää omakotitalossa Älftanesissa, meren rannalla. Koko talo siellä tulvi muistoja, linnut lauloivat usein ja kuuluvasti, luonto oli alkanut suoraan omalta takapihalta.

Jotenkin vuodet vain olivat vierineet. Vasta vähän aikaa sitten hänkin oli ollut äiti, vasta vähän aikaa sitten hän oli mennyt namisiin. Mutta kun hän alkoi laskea vuosia, niitä oli itse asiassa kulunut valtavasti. Aika oli kuin harmonikka. Toisinaan hetket puristuivat kasaan, toisinaan ne laajenivat.

Hän tiesi, että tulisi kaipaamaan suuresti päivätyötään huolimatta lasikatosta, johon oli usein lyönyt päänsä, ja tunteesta, ettei hänen työpanostaan arvostettu tarpeeksi.

Yksinoloa ja yksinäisyyttä hän sen sijaan pelkäsi. Ei ollut sanottua, etteivätkö tulevaisuudennäkymät voisi kohentua. Hän ei tiennyt vielä, mihin suuntaan ystävyys retkeilyseurasta tutun miehen, Péturin, kanssa johtaisi, ja ajatus tuntui hänestä sekä mieluisalla tavalla jännittävältä että

epämukavalta. Hän oli elänyt enimmäkseen yksin sen jälkeen, kun oli jäänyt leskeksi, ja suhtautunut miehiin innottomasti. Siksi hän oli keskittynyt myös Péturissa aluksi vain tämän huonoihin puoliin, ja oli iälläkin ollut asiassa oma osuutensa, mikä oli tullut hänelle sikäli yllätyksenä, että yleensä hänellä oli ollut tapana tehdä kaikkensa unohtaakseen ikänsä. Parasta oli pysyä sydämeltään nuorena. Tällä kertaa numerot olivat kuitenkin vetäneet maton jalkojen alta. Kuusikymmentäneljä. Oliko siinä iässä viisasta aloittaa parisuhdetta? Hän oli kuitenkin ymmärtänyt, että ikä oli pelkkä tekosyy olla ottamatta riskiä. Hän yksinkertaisesti pelkäsi.

Hän aikoi edetä kaikessa rauhassa. Hän tunsi Péturin hyvin, piti tätä mukavana ja saattoi helposti kuvitella viettävänsä viimeiset vuotensa tämän kanssa. Ulkoileminen oli heille molemmille sydämen asia, eikä sellainen seikka ollut itsestäänselvyys. Hän ei ollut rakastunut – kenties hän oli unohtanut, miltä rakastuminen tuntui – eikä vaatinut itseltään sellaista tunnetta. Hänen oli hyvä olla miehen seurassa, mutta oli toinenkin syy, miksi hän oli jatkanut miehen tapailua. Jos hän oli aivan rehellinen itselleen, odotettavissa oleva eläköityminen painoi vaa’assa. Hän ei tahtonut vanheta yksin.

"Hulda on jännityskirjallisuuden suuria traagisia sankarittaria." THE SUNDAY TIMES

"Jónasson on mahdollisesti tämän hetken paras dekkaristi." LEE CHILD

HULDA HERMANNSDÓTTIRIN pitkä ura Reykjavíkin poliisissa on päättymässä ennenaikaiseen eläkkeeseen, kun nuoremmat työntävät hänet tieltään. Hän päättää käyttää viimeiset työpäivänsä kadonneen nuoren turva-aikanhakijan tapauksen tutkimiseen. Samaan aikaan Huldan on myös päätettävä, onko olemassa rikoksia, joiden kohdalla on syytä antaa armon käydä oikeudesta.

Aika käy kuitenkin vähiin, ja kollegatkin tuntuvat vastustavan Huldan tutkimuksia. Mutta hän ei aio antaa periksi. Kerran elämässään hän on tehnyt suuren virheen, jonka seurauksia hän kantaa mukanaan kuolemaansa saakka. Tällä kertaa Hulda aikoo varmistaa, että syyllinen saadaan kiinni. Maksoi mitä maksoi.

RAGNAR JÓNASSONIN Hulda-sarja on jo aiemmin menestystä keränneen kirjailijan suuri kansainvälinen läpimurto. Sarja kulkee ajassa taaksepäin: toinen osa *Saari* tapahtuu Huldan ollessa viisissäkymmenissä ja kolmas osa *Sumu* vielä kymmenen vuotta aiemmin. Kirjoista on tulossa myös tv-sarja.

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-1911-0